

การพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาในเขตพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและ ประจวบคีรีขันธ์ ระยะที่ 1

The School Library Development of Educational Fund in Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan Province, Phase 1

สวัสดิ์ อุราฤทธิ์ สัญญา ธีระเดชอุปถัมภ์ แชนภา ทองตัน มธุรส ปราบไพรี อภิรัตน์ วงศ์ศุภชาติ

สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

sawat.ura@mail.pbru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) สำนวณลักษณะสภาพการดำเนินการของห้องสมุดโรงเรียน และ 2) จัดทำโมเดลกระบวนการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียน จากโรงเรียนกองทุนในจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 14 โรงเรียนซึ่งเป็นการศึกษาทดลองระยะที่ 1 ได้คัดเลือกทำการศึกษาเพียง 3 โรงเรียน เพื่อจัดทำโมเดลกระบวนการทำงาน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจและจัดทำกระบวนการทำงานแบบ PDCA กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสำรวจและแบบสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า สภาพปัญหาของโรงเรียนคือ พื้นที่ของห้องสมุดมีขนาดเล็กและมีอุปกรณ์ไม่เพียงพอ บุคลากรรับผิดชอบดูแลงานห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่ได้จบการศึกษาทางด้านบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ อีกทั้งภาระงานมีมาก และมีการปรับเปลี่ยนงานบ่อย สื่อการเรียนรู้ไม่เพียงพอ การจัดเก็บยังไม่เป็นระเบียบ ขาดการส่งเสริมกิจกรรมรักการอ่าน เมื่อใช้รูปแบบการจัดการห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนและมาตรฐานห้องสมุด 3D ผู้ใช้มีความพึงพอใจระดับดี เกิดประสิทธิภาพและระบบในการใช้งานเพิ่มขึ้นสื่อมีความหลากหลาย สามารถให้บริการและจัดเก็บได้รวดเร็วตรงกับความต้องการ

แนวทางในการดำเนินงานครั้งต่อไปคือ การใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดระบบการจัดการเพื่อการค้นคว้า
ที่สะดวก และทันสมัยมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ

ห้องสมุดโรงเรียน, โรงเรียนกองทุน, การพัฒนาห้องสมุด

Abstracts

The purpose of this article are 1) explore the characteristics of the school library 2) There were 14 school in Phetchaburi and Prachuap Khiri Khan provinces. The first phase of the study was the selection of 3 school for working process models. The survey research methodology and the PDCA process were used. Primary data providers are administrators, teachers and students. Data collection tools are surveys and interviews, and content analysis.

The study indicated that the problem of the school is library space is too small and has insufficient equipment. Most library administrators are not graduate in the field of librarianship and information science. They work very hard and the duty has always changes. Learning media is not enough. Moreover storage is not organized. Lack of manage about reading-loving activities. When using a standard library management model and standard of 3D, the user satisfaction level is good. The performance and usage of the system increased. Can be used and store quickly

The next step is use the technology to facilitate the management of research.

Keyword

school library, fund school, library development

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ เพื่อศึกษา ค้นคว้าหาความรู้
ด้วยตนเอง ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียน ครู บุคลากรมีนิสัยรักการอ่าน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ตลอดจนการ

เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตจะเกิดขึ้นได้ นักเรียนต้องมีนิสัยรักการอ่านจะทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามแนวการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 (กระทรวงศึกษาธิการ : 2542) ที่ยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้แก้ปัญหา การเรียนจากประสบการณ์จริง สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมบูรณาการองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องส่งเสริมการเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการอ่านเพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการเรียน โดยเฉพาะห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้สำคัญของโรงเรียน ที่หลากหลายด้วยหนังสือ สื่อ กิจกรรมจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภายในโรงเรียนนั้นได้ รองรับการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหา ใช้การอ่านเพื่อพัฒนาตนเอง พัฒนาคุณภาพการศึกษาทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี

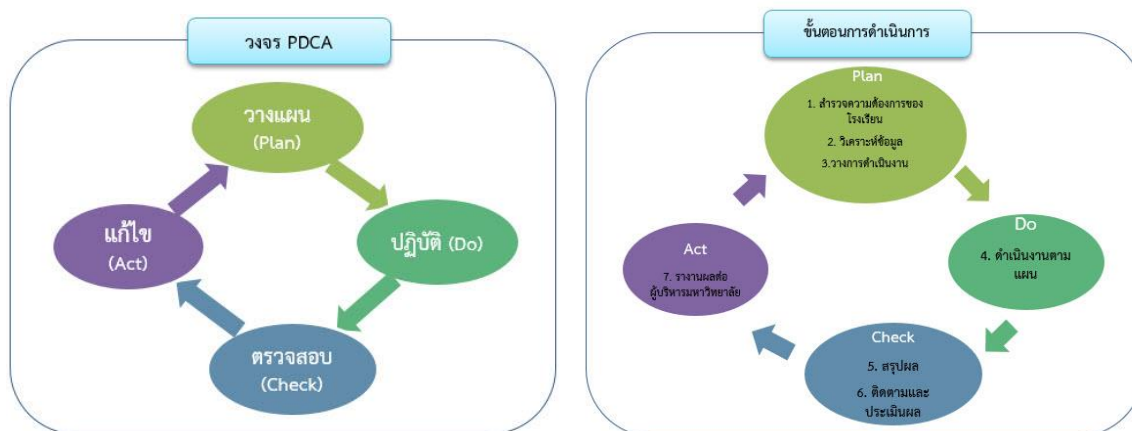
สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นห้องสมุดในระดับมหาวิทยาลัยมีหน้าที่สนับสนุนแหล่งเรียนรู้ของนักศึกษา อาจารย์ และคนในท้องถิ่น สนับสนุนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศที่มีคุณภาพ มีจำนวนเพียงพอ และมีระบบการจัดเก็บการให้บริการที่ถูกต้อง อีกทั้งยังสอดคล้องตามนโยบายของมหาวิทยาลัย ในการบริการวิชาการแก่ท้องถิ่นชุมชน จึงได้จัดทำโครงการการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนกองทุนเพื่อการศึกษาขึ้น เพื่อพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนกองทุนให้มีความพร้อมในการศึกษาค้นคว้า เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน ครู และคนในชุมชน และเล็งเห็นถึงความสำคัญของห้องสมุดโรงเรียนกองทุนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการสุดท้ายในรัชกาลที่ 9 ที่ทรงมีพระกรุณาธิคุณแก่การศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะทำให้โรงเรียนเป็นต้นแบบในการสร้างคนดีคืนสู่สังคม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจลักษณะสภาพการดำเนินการของห้องสมุดโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา
2. เพื่อจัดทำโมเดลกระบวนการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา

ขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน

สำนักฯ ได้ใช้กระบวนการ PDCA ซึ่งเป็นวงจรการบริหารบางครั้งเรียกว่า วงชีวฮาร์ท (Chewhart Cycle) หรือวงจรเดมมิง (Deming Cycle) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน (ศุภศักดิ์ พงษ์อนันต์, อารยา เจริญกุล, วิณา โฆษิตสุรังคกุล : 2543)



ในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ซึ่งมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

วิธีการ	เครื่องมือ	ผลที่ได้
1) สำรวจความต้องการของโรงเรียน (P) 1.เชิญผู้อำนวยการโรงเรียนมาประชุมที่มหาวิทยาลัย เพื่อสอบถามความต้องการ 2. การลงพื้นที่ จำนวน 1 ครั้ง โดยหารือร่วมกับผู้อำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการบริหารโรงเรียน และผู้รับผิดชอบดูแลห้องสมุด	แบบสำรวจ แบบสัมภาษณ์	ทราบข้อมูลพื้นฐาน ความพร้อมด้านต่างๆ ของห้องสมุด ได้แก่ 1) การดำเนินงานด้านเทคนิคห้องสมุดขาดความต่อเนื่องเช่น การลงทะเบียน ตราประทับต่างๆ ป้ายต่างๆ การจัดหมวดหมู่ และการจัดมุมต่างๆ ในห้องสมุด 2) งบประมาณด้านการจัดหาสื่อ/หนังสือ ซึ่งส่วนใหญ่เก่าและเป็นสื่อที่ได้รับบริจาค เป็นแบบเรียนและไม่ตรงกับความต้องการและความสมัยกับนักเรียน 3) บุคลากรหรือผู้รับผิดชอบดูแลห้องสมุดขาดทักษะและความรู้ 4) ขาดระบบห้องสมุดในการจัดเก็บและค้นคืนสารสนเทศ 5) ห้องสมุดสถานที่คับแคบ หลังคารั่ว ชั้นวางหนังสือเตี้ย 6)

วิธีการ	เครื่องมือ	ผลที่ได้
เพื่อให้ได้กรอบในการพัฒนา ห้องสมุด		เครื่องคอมพิวเตอร์ 7) ต้องการมุมมองความรู้ต่างๆ เช่น มุม รัชกาลที่ 9 มุมสมเด็จพระเทพฯ
2) วิเคราะห์ข้อมูล (P)		ตั้งคณะกรรมการคัดเลือกห้องสมุดโรงเรียนนำร่อง จำนวน 3 โรงเรียน ตามหลักเกณฑ์ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา สภาพ สิ่งแวดล้อม พื้นที่/โรงเรียน สื่อสารสนเทศ บรรณารักษ์/ ผู้รับผิดชอบและอื่นๆ พบว่า สิ่งที่ต้องเร่งดำเนินการเป็น ลำดับแรก คือ การคัดแยกหนังสือตามหมวดหมู่ ประเภท ของเอกสาร ติดสันสีตามหมวดหมู่ ป้ายบอกชั้นหนังสือ ป้ายอื่นๆ ตามความเหมาะสม อันดับที่สองคือ การ ลงทะเบียนหนังสือ โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel และ จัดหาสื่อการเรียนรู้อื่นๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียน และอันดับ ที่สามคือ การให้คำแนะนำในการดำเนินงานห้องสมุด และ แนวทางการพัฒนาห้องสมุด สำหรับครูบรรณารักษ์หรือ ผู้รับผิดชอบ
3) วางแผนการดำเนินงาน (P) - บุคลากร - รูปแบบการจัดห้องสมุด - วัสดุ/อุปกรณ์		- กำหนดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในงานห้องสมุด - กำหนดตารางวันเวลาในการลงพื้นที่ให้มีผลกระทบกับ การปฏิบัติงาน - กำหนดรูปแบบการจัดห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุด โดยแบ่งหมวดหมู่หนังสือตามระบบทศนิยมของดิวอี้และจัด มุมมองความรู้ต่างๆ - เตรียมวัสดุ และอุปกรณ์สำหรับการจัดห้องสมุด เช่น แถบสี กรรไกร ปากกา ผ้าเช็ดโต๊ะ ไม้กวาด กระดาษขาว
4) ดำเนินงานตามแผน (D)		สำนักฯ ร่วมกับสาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และ

วิธีการ	เครื่องมือ	ผลที่ได้
		บรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ปรับปรุงห้องสมุดโรงเรียนให้เหมาะสมแก่การเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ ด้านบรรยากาศ สภาพแวดล้อม - จัดแบ่งมุมต่างๆ เช่น มุมความรู้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ จัดอุปกรณ์เข้ามุม - เชื้อสภาพชั้นวาง/โต๊ะ ทำความสะอาดห้องและอุปกรณ์ - ทำโปสเตอร์ สื่อภาพต่างๆ คำขวัญ ตกแต่งมุมต่างๆ - ทำป้ายหมวดหนังสือ / ป้ายชั้น / ป้ายอื่นๆ ด้านสื่อสารนิเทศ - รวบรวม คัดแยกสื่อตามประเภทของเอกสาร อุปกรณ์ของเล่น - แบ่งหนังสือตามหมวดหมู่ตามระบบทศนิยมดิวอี้ - ติดสันหนังสือแบ่งสีตามหมวดหมู่ โดยมีกลุ่มนักเรียนของโรงเรียนช่วยกันติดแถบตามหมวด และนำไปจัดเรียงชั้นชั้นตามหมวดหมู่ที่แยกไว้ - จัดทำบัญชีรายชื่อสำหรับจัดทำระบบฐานข้อมูลห้องสมุด ด้านบรรณารักษ์ ผู้ปฏิบัติงาน - ให้ความรู้เบื้องต้นด้าน กฎ กติกาต่างๆ ในการใช้ห้องสมุด และการปฏิบัติงานห้องสมุดกับคุณครู และนักเรียนช่วยงานห้องสมุด
5) สรุปผล (C)		จากการลงพื้นที่พัฒนาห้องสมุดโรงเรียนนาร่อง 3 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนระดับประถมศึกษา คือ โรงเรียนบ้านพุ

วิธีการ	เครื่องมือ	ผลที่ได้
		พลุ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คือ โรงเรียนบ้านหุบกะพง และโรงเรียนระดับมัธยมปลาย คือ โรงเรียนป่าเต็งวิทยา ได้ดำเนินการแล้วเสร็จตามแผนการดำเนินงาน และบรรลุตามวัตถุประสงค์ ได้มีการรายงานผลต่อผู้บริหารของมหาวิทยาลัย
6) ติดตามและประเมินผล (C)	แบบสอบถาม	คณะทำงานได้ตรวจเยี่ยมห้องสมุดโรงเรียนกองทุนเพื่อการศึกษา เพื่อเฝ้าติดตามการดำเนินงานจากการให้บริการในระยะ 3 เดือน พบว่า ห้องสมุดโรงเรียนกองทุนห้องสมุดโรงเรียนกองทุนยังไม่มีผู้ปฏิบัติงานประจำห้องสมุด และขาดความรู้ด้านการดำเนินงานห้องสมุด มีหนังสือจำนวนมากยังไม่วิเคราะห์หมวดหมู่และลงรายการในสมุดทะเบียน หรือฐานข้อมูลของห้องสมุด วิธีการเก็บสถิติผู้เข้าใช้ห้องสมุดไม่เหมาะสม ไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด หนังสือและสื่อต่างๆ ไม่ตรงกับความต้องการของนักเรียน ไม่มีการติดตั้งเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับให้บริการ
7) รายงานผลต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัย (A)		เมื่อมีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานเรียบร้อยแล้ว ได้นำผลการสรุปโครงการรายงานต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัย เพื่อนำข้อเสนอแนะหรือปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ มาปรับปรุงแก้ไขในการดำเนินการโครงการในครั้งถัดไป

ผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สำนักฯ ใช้กระบวนการมีส่วนร่วมทั้งภายในและภายนอก คือ บุคลากรของห้องสมุดและโรงเรียน ให้สอดคล้องกับพันธกิจของมหาวิทยาลัย ด้านโครงการบริการวิชาการ มีห้องสมุดโรงเรียนกองทุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 14 โรงเรียน โดยมีประธานองคมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการอำนวยการโครงการกองทุนการศึกษา และ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เป็นประธานคณะกรรมการบริหาร ซึ่งเป็นโรงเรียนตามพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร ให้โรงเรียนเป็นต้นแบบในการสร้างคนดีคนสุจริต ดำเนินงานในลักษณะปิดทองหลังพระ พระองค์ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อจัดตั้งโครงการกองทุนการศึกษาเพื่อพระราชทานการศึกษาแก่เด็กทั่วไป ตลอดจนมหาวิทยาลัยต้องการสืบสานพระราชปณิธานของพระองค์อีกด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อสำรวจลักษณะสภาพการดำเนินการของห้องสมุดโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา

จากการศึกษาผลการดำเนินงาน คณะทำงานได้วางแผนการดำเนินงานในการลงพื้นที่ เพื่อสำรวจลักษณะทางกายภาพของห้องสมุดโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ สภาพพื้นที่ทั้งภายในและภายนอกของห้องสมุด ประเภทและจำนวนของหนังสือและสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ รูปแบบและวิธีการจัดเก็บ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ โดยสอบถามพูดคุยกับครู และผู้อำนวยการโรงเรียนถึงปัญหาดังกล่าว เพื่อนำมาจัดทำแผนการพัฒนาให้ได้ตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สิ่งที่พบจากการสำรวจ ได้พบปัญหาทั้งหมด 5 ด้าน

1. ด้านบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ พบว่าบุคลากรที่ส่วนใหญ่ไม่ได้จบทางบรรณารักษ์และสารสนเทศศาสตร์โดยตรง ประกอบกับการครูที่มารับผิดชอบงานห้องสมุดมีภาระการสอนมาก และมีการปรับเปลี่ยนบุคลากรภายในและภายนอกบ่อยครั้ง
2. ด้านสภาพพื้นที่ พบว่าสถานที่อาคารของห้องสมุดส่วนใหญ่ไม่ใช่อาคารเอกเทศ เป็นห้องเรียนขนาด 1-2

ห้อง ซึ่งมีลักษณะคับแคบไม่เหมาะกับการทำกิจกรรมนันทนาการ สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกไม่มีพื้นที่สีเขียว ไม่เหมาะกับการเรียนรู้ ไม่สะอาด โต๊ะ เก้าอี้ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ที่รองรับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงพอ และไม่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน และการให้บริการ

3. ด้านประเภทและจำนวนของหนังสือและสื่อการเรียนรู้ พบว่า ประเภทและจำนวนของหนังสือและสื่อ ประกอบการเรียนรู้ของนักเรียนและครูไม่สอดคล้องกับหลักสูตร ความต้องการ และไม่เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น ของนักเรียน อีกทั้งบางแห่งทรัพยากรสารสนเทศมีจำนวนมากเกินความจำเป็น บางแห่งมีน้อยเกินไป

4. รูปแบบและวิธีการจัดเก็บ พบว่า มีการจัดเก็บไม่เป็นระเบียบ ไม่เป็นหมวดหมู่ตามประเภทของเนื้อหา และสื่อการเรียนรู้

5. ด้านกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่าจากการที่บุคลากรไม่มีความรู้ทางด้านบรรณารักษ์ และมี ภาระการสอนมาก ทำให้ขาดการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ และสร้างนิสัยในการรักการอ่าน และการมีส่วนร่วม โดยใช้ห้องสมุดเป็นแหล่งเรียนรู้

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อจัดทำโมเดลกระบวนการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา

คณะทำงานได้ใช้มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : 2556) และมาตรฐานห้องสมุด 3D (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ : 2552-2553) แนวทางการดำเนินงานห้องสมุด 3 ดี ประกอบด้วย หนังสือและสื่อการเรียนรู้ดี บรรยากาศดี บรรณารักษ์และกิจกรรมส่งเสริมการอ่านดี นอกจากนี้ยังใช้หลักเกณฑ์ของห้องสมุดสีเขียว (สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : 2559) ในเรื่องของการใช้ซ้ำ (Reduce) และการนำของเสียกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) การนำชั้นหนังสือเหล็กที่เหลือใช้ไปใช้ กับโรงเรียนที่ขาดแคลน หรือชำรุด

จากการศึกษาผลการดำเนินงาน ได้ดำเนินการตามแผน ซึ่งมีการจัดพื้นที่สำหรับการให้บริการที่เหมาะสมเอื้อต่อการอ่านและการเรียนรู้ เป็นระเบียบสะดวกต่อการใช้งานมากขึ้น มีการจัดวางครุภัณฑ์โต๊ะ เก้าอี้ เหมาะสมต่อการปฏิบัติงานและให้บริการ มีการจัดหาหนังสือและสื่อประเภทต่างๆ ที่ตรงกับความต้องการ และเหมาะสมกับวัยของนักเรียน มีการจัดและแบ่งหมวดหมู่หนังสือให้เป็นระบบโดยใช้หลักการการแบ่งหมวดหมู่หนังสือ และแผนการแบ่งหมู่ระบบทศนิยมดิวอี้ โดยเก็บข้อมูลรายการบรรณานุกรมของหนังสือในโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อ

รองรับการจัดเก็บและการค้นคืนด้วยระบบห้องสมุดอัตโนมัติ ซึ่งจะมีการดำเนินการในระยะที่ 2 และใช้เป็นโมเดลต้นแบบในการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบต่อไป

จากผลการดำเนินงาน ได้ประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารและผู้รับผิดชอบดูแลห้องสมุด โดยการใช้แบบสอบถาม ในด้านของพื้นที่ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสื่อ/ทรัพยากร ด้านความสะดวกในการใช้งาน ด้านบุคลากรที่ลงพื้นที่พัฒนาห้องสมุด ด้านระยะเวลาการพัฒนาห้องสมุด กลุ่มตัวอย่างของการสอบถามความพึงพอใจหลังการใช้งาน คือ นักเรียน ครู ผู้บริหาร แบ่งเป็น โรงเรียนป่าเต็งวิทยา จำนวน 300 คน มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.47) โรงเรียนบ้านหุบกะพง จำนวน 100 คน มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.48) โรงเรียนบ้านพุทูล จำนวน 60 คน มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.50)

อภิปรายผล

1. จากการสำรวจลักษณะสภาพการดำเนินการของห้องสมุดโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา

คณะทำงานได้ดำเนินการโดยใช้กระบวนการ PDCA ในการจัดการห้องสมุดโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ซึ่งเริ่มต้นจากการลงพื้นที่สำรวจสภาพการดำเนินงานของห้องสมุด วิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ทั้งด้านบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ สภาพพื้นที่ทั้งภายนอก และภายในของห้องสมุด ประเภทและจำนวนของหนังสือและสื่อการเรียนรู้ประเภทต่างๆ รูปแบบและวิธีการจัดเก็บ รวมถึงการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อเห็นสภาพความเป็นจริงและนำผลทั้ง 5 ด้านมาวางแผนการดำเนินงาน เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกให้เหมาะสม และนำใช้งาน มีการจัดรูปแบบของห้องสมุดให้สามารถใช้งานได้สะดวกขึ้น ปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ชำรุด เช่น ชั้นหนังสือ จัดหาหนังสือที่ตรงกับความต้องการ และเหมาะสมกับระดับการศึกษาของแต่ละโรงเรียน เพื่อให้นักเรียน และครูได้มีสื่อการเรียนการสอนที่ดีมากขึ้น

2. จัดทำโมเดลกระบวนการพัฒนาห้องสมุดโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา โดยใช้รูปแบบการ

จัดการห้องสมุดตามมาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนและมาตรฐานห้องสมุด 3D และยังใช้หลักเกณฑ์ของห้องสมุดสีเขียว ในการจัดการและการให้บริการด้านต่างๆของห้องสมุด เพื่อให้ห้องสมุดโรงเรียนกองทุนเป็นแหล่งเรียนรู้ครู และ นักเรียนในโรงเรียน

ชื่อโรงเรียน	ก่อนการพัฒนา	หลังการพัฒนา
โรงเรียนป่าเต็งวิทยา		
โรงเรียนบ้านหุบกะพง		
โรงเรียนบ้านพุพลู		

ข้อเสนอแนะ

1. ห้องสมุดโรงเรียนกองทุนยังไม่มีผู้ปฏิบัติงานประจำห้องสมุดและขาดความรู้ด้านการดำเนินงานห้องสมุด
2. มีหนังสือจำนวนมากยังไม่ได้วิเคราะห์หมวดหมู่และลงรายการในสมุดทะเบียน หรือฐานข้อมูลของห้องสมุด
3. วิธีการเก็บสถิติผู้เข้าใช้ห้องสมุดไม่เหมาะสม
4. ไม่มีกิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการใช้ห้องสมุด หนังสือและสื่อต่างๆ ไม่ตรงกับความต้องการของนักเรียน
5. ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการจัดหาสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมการอ่านอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

การนำไปใช้ประโยชน์

การดำเนินการจัดห้องสมุดโรงเรียนกองทุนในครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นรูปแบบหรือแนวทางในการพัฒนาระบบห้องสมุดขนาดเล็กของโรงเรียนในท้องถิ่น หรือห้องสมุดชุมชน เพื่อช่วยในการลดขั้นตอนในการวางแผน และออกแบบรูปแบบการจัดห้องสมุด ทำให้การดำเนินงานรวดเร็วขึ้น

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. ค้นข้อมูล วันที่ 15 สิงหาคม 2560, จาก http://www.moe.go.th/moe/nipa/ed_law/p.r.g.edu1.pdf
- ศุภศักดิ์ พงษ์อนันต์, อารยา เจริญกุล, วิณา โฆษิตสุรังคกุล. (2543). PDCA : วงจรสู่ความสำเร็จ. กรุงเทพฯ : อินโนกราฟิกส์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). มาตรฐานห้องสมุดโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2556. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- _____. (2552). การพัฒนาห้องสมุดในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามนโยบายห้องสมุด 3 ดี ภายใต้แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2559). เกณฑ์การพัฒนาห้องสมุดสีเขียว ข้อกำหนด แนวทางเชิงปฏิบัติและวิธีการตรวจประเมิน พ.ศ. 2559. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์